

ข้อเสนอเชิงนโยบาย
“พื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้”

คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้
มิถุนายน 2559

คำนำ

ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง “พื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดย คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ (Women’s agenda for Peace; PAW) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่ม/องค์กรผู้หญิงภาคประชาสังคมทั้งชาวพุทธและมุสลิม ที่ทำงานสนับสนุนกระบวนการสร้างสันติภาพในชายแดนใต้ 23 กลุ่ม/องค์กร ข้อเสนอครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล/ความคิดเห็นในเวทีสานเสวนา (Dialogue) กับผู้หญิงจากกลุ่มองค์กรประชาสังคมและผู้หญิงจากชุมชนต่างที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในชายแดนใต้ ประมาณ 500 คน รวม 5 เวที ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558 – เมษายน 2559 ภายใต้โครงการ “เปิดพื้นที่ปลอดภัยด้วยมือสตรี” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชีย (ASIA FOUNDATION) คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้จะสร้างความตระหนักในเรื่องการสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้ และสามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดและปรับปรุงแก้ไขในเชิงนโยบาย ตลอดจนวางแนวทางการปฏิบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ผู้เห็นต่างจากรัฐ ภาคประชาสังคมรวมถึงกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ (PAW)
มิถุนายน 2559

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
บทนำ.....	4
สถานการณ์ความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธกับผลกระทบต่อผู้หญิงชายแดนใต้.....	6
ความหมายและความสำคัญของพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิง.....	7
ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้	9
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ใช้กำลังอาวุธทุกฝ่าย	9
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานภาครัฐและฝ่ายความมั่นคง.....	10
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อชุมชน กลุ่ม องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคม.....	11
ข้อสรุป.....	12
เอกสารอ้างอิง.....	12

บทนำ

คณะกรรมการผู้หญิงชายแดนใต้ หรือ Women's agenda for Peace หรือ PAW เกิดจากการรวมตัวและถอดบทเรียนการทำงาน “ขบวนการผู้หญิงเพื่อสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี” ซึ่งมีองค์กรสมาชิก รวม 23 องค์กร¹ ทั้งพุทธและมุสลิม โดยเริ่มต้นมีการผลักดันและรณรงค์ประเด็นด้านสันติภาพร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2558 ที่เป็นวันเริ่มก่อตั้งคณะกรรมการฯ ทั้งนี้คณะกรรมการผู้หญิงชายแดนใต้ถือเป็นเครือข่ายผู้หญิงนักกิจกรรม นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง รวมถึงผู้ที่ทำงานในประเด็นผู้หญิงในจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีสมาชิกในเครือข่ายมากกว่า 5,000 คน

การรวมตัวกันของคณะกรรมการผู้หญิงชายแดนใต้ (PAW) สามารถสืบย้อนกลับไปในนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งผู้หญิงที่เป็นนักกิจกรรมทางสังคมที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนได้เริ่มต้นขับเคลื่อนงานเยียวยาและสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง จนทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากหลายครอบครัวได้พลิกผันบทบาทของตัวเองจากผู้ได้รับผลกระทบกลายเป็นนักกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม มีการก่อตั้งกลุ่มอาชีพจากเงินเยียวยา การช่วยเหลือเด็กกำพร้า การเสริมศักยภาพหญิงหม้าย และผู้พิการ ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบเข้าถึงสิทธิต่างๆที่พึงได้รับ ลักษณะการทำงานตั้งอยู่บนฐานของพหุศาสตร์/พหุวัฒนธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อชาติพันธุ์หรือศาสนา ก้าว่างที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อมีกระบวนการพูดคุยสันติภาพระหว่างตัวแทนรัฐบาลไทยและขบวนการปาร์เอ็น (Barisan Revolusi Nasional : BRN) ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งเครือข่ายผู้หญิงหลายองค์กรมีความเห็นตรงกันว่าควรร่วมกันเรียกร้องเพื่อให้ “ยุติความรุนแรง” ต่อผู้หญิงและประชาชน อันเนื่องมาจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นร่วมทศวรรษได้ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้หญิง ผู้หญิงกลายเป็นผู้รองรับผลและปัญหานานัปการ ต้องแบกรับภาระในครอบครัว ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ต้องดูแลเด็กกำพร้า คนพิการ ทั้งยังต้องพยายามรักษาอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของท้องถิ่น การเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิงเติบโตอย่างต่อเนื่องจนมีความร่วมมือเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันในนามคณะกรรมการผู้หญิงชายแดนใต้ในปัจจุบัน และมีการเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ การออกมาส่งเสียงแสดงจุดยืนผ่านแถลงการณ์ฉบับที่ 1 เรื่องข้อห่วงใยของผู้หญิงต่อวงจรความรุนแรงชายแดนใต้ ที่โรงแรมปาร์ควิว ปัตตานี เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558 และแถลงการณ์ฉบับที่ 2 เรื่องข้อเสนอว่าด้วยพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง เนื่องในวันยุติความรุนแรงต่อสตรีสากล เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ยุติความรุนแรงและประกาศข้อเรียกร้องในครั้งนั้นกว่า 500 คน โดยมีข้อเรียกร้องสำคัญสามข้อได้แก่ (หนึ่ง) ผู้ใช้กำลังอาวุธทุกฝ่ายต้องยุติการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่สาธารณะ เพื่อไม่ให้ผู้หญิงได้รับผลกระทบที่นำไปสู่การเสียชีวิต บาดเจ็บ พิการ และขาดพื้นที่ปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน

¹ สมาชิกทั้ง 23 กลุ่ม/องค์กรได้แก่ 1. กลุ่มด้วยใจ 2. กลุ่มเชาภูนา 3. กลุ่มสตรีเสื้อเขียวชายแดนใต้ 4. กลุ่มอ้อมทรัพย์สังจะสตรีปิยามมิ่ง 5. เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ 6. เครือข่ายผู้หญิงยุติความรุนแรงแสดง สันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ 7. เครือข่ายสตรีชายแดนใต้เพื่อสันติภาพ 8. เครือข่ายทรัพยากรชายแดนใต้ 9. เครือข่ายชุมชนศรัทธา 10. เครือข่ายวิฑูญชุมชนจังหวัดปัตตานี 11. เครือข่ายอาสาสมัครยุติธรรมทางเลือก 12. เครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพ 13. เครือข่ายผู้หญิงธรรมภิบาลชายแดนใต้ 14. ชมรมข้าราชการมุสลิมะห์นราธิวาส 15. ชมรมผู้นำมุสลิมะห์นราธิวาส 16. มูลนิธิเพื่อการศึกษาและการเยียวยาเด็กกำพร้า 17. สมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ We Peace 18. สมาคมสวัสดิการมุสลิมะห์จังหวัดยะลา 19. สภาประชาสังคมชายแดนใต้ 20. สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ 21. ศูนย์ฟ้าใส เครือข่ายเยาวชนจังหวัดยะลา 22. ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ 23. ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือเด็กกำพร้า

และทำกิจกรรมต่างๆที่มีความจำเป็นต่อผู้หญิงและทุกคนในครอบครัว (สอง) ขอให้ “ผู้ใช้กำลังอาวุธทุกฝ่าย” หาทงออกโดยวิธีการทางการเมือง หลีกเลี่ยงการใช้กำลังอาวุธที่ทำให้ผู้หญิงและกลุ่มเป้าหมายเปราะบาง ได้รับผลกระทบ ขณะเดียวกันก็ต้องหาทางลดและไม่สร้างเงื่อนไขให้อีกฝ่ายใช้เป็นข้ออ้างก่อเหตุในพื้นที่ สาธารณะ (สาม) ขอเชิญชวนให้ “ทุกภาคส่วน” เข้าร่วมกิจกรรมประชารัฐหรือสานเสวนา เพื่อหาทางออกใน วิถีทางสันติ พร้อมลงมือดำเนินการตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงและทุกคน ในชายแดนได้ร่วมกัน

การขับเคลื่อนของคณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์สำคัญได้แก่

- (1) การสร้างความเข้มแข็งของขบวนการเคลื่อนไหวผู้หญิงเพื่อสันติภาพและเครือข่ายให้มีพลังอำนาจ ในการต่อรอง
- (2) การมีส่วนร่วมและตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในทุกระดับ และ
- (3) การสร้างการยอมรับบทบาทผู้หญิงเพื่อสร้างสันติภาพ (ฐิตินบ โภมณินมิ, 2558)

โดยทำงานอยู่บนหลักการวางตัวเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อสร้างการยอมรับจากทุกฝ่ายในการ ขับเคลื่อนสันติภาพและสร้างพื้นที่ปลอดภัย และทำงานบนฐานของพหุศาสตร์/พหุวัฒนธรรมโดยไม่เลือก ปฏิบัติต่อชาติพันธุ์หรือศาสนา ยึดหลักสันติวิธีและหลักการสิทธิมนุษยชน เพื่อช่วยลดความขัดแย้งสร้างความ เท่าเทียมและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมุ่งเน้นการเสริมสร้าง ศักยภาพ (capacity building) พลังอำนาจ (empowerment) แก่ผู้หญิงในชุมชนในทุกระดับ นักกิจกรรม ผู้หญิง ผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนคณะทำงานรวมถึงสมาชิกในเครือข่าย

ห้วงเวลากว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์ความขัดแย้งที่มีความรุนแรงและการใช้อาวุธใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อผู้ที่อาศัยและใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้หญิง เด็ก รวมถึงประชาชนกลุ่มเปราะบาง พื้นที่ปลอดภัย (safety space) ที่ผู้หญิง รู้สึกมั่นใจ รู้สึกปลอดภัย และปราศจากความรุนแรงเหลือน้อยลงทุกที คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ (PAW) ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย “พื้นที่สาธารณะปลอดภัยของผู้หญิง ชายแดนใต้” ฉบับนี้ขึ้น ข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้เกิดจากศึกษารวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ และความ คิดเห็น จากเวทีสานเสวนาแบบประชารัฐ เรื่องการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานการณ์ความขัดแย้งที่มีการ ใช้กำลังอาวุธและความรุนแรง ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการเสวนา คือ ผู้หญิงในกลุ่มองค์กรประชาสังคมและชุมชนต่างๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม 5 ครั้ง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เวทีสานเสวนาดังกล่าวเป็นการดำเนิน กิจกรรมภายใต้โครงการ “เปิดพื้นที่ปลอดภัยด้วยมือสตรี” ซึ่งใช้เวลาดำเนินโครงการรวม 7 เดือน ระหว่าง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2559 โดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชีย (ASIA FOUNDATION)

ข้อเสนอเชิงนโยบาย “พื้นที่สาธารณะปลอดภัยของผู้หญิงชายแดนใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกิดจากความต้องการของผู้หญิงในพื้นที่ความขัดแย้งโดยตรง และเพื่อยืนยันข้อเสนอเชิง นโยบายต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่ขัดแย้งที่มีการใช้ความรุนแรงและกำลังอาวุธ เพื่อลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน เกิดพื้นที่ปลอดภัยทั้งในที่สาธารณะและพื้นที่ใช้สอยที่สืบ เนื่องมาจากพื้นที่สาธารณะสำหรับผู้หญิง เด็ก และประชาชนกลุ่มเปราะบาง เกิดกลไกการรักษาความ ปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปด้วยสันติวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหาทางออกจาก ความขัดแย้งร่วมกันได้อย่างสันติ และก่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัยและยั่งยืนต่อไป

สถานการณ์ความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธกับผลกระทบต่อผู้หญิงชายแดนใต้

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นการกระทำโดยมนุษย์และมีรูปแบบที่หลากหลาย ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) ชีวาระหว่างวันที่ 4 มกราคม 2547 - 4 มกราคม 2558 เกิดเหตุความไม่สงบในรูปแบบต่างๆรวมทั้งสิ้น 17,808 ครั้ง โดยสามารถระบุว่าเป็นเหตุที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงรวม 9,407 ครั้ง สถานการณ์ความไม่สงบที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง มีการใช้กำลังอาวุธ (armed conflict) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกว่าหนึ่งทศวรรษ ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงชายแดนใต้รวมถึงเด็กและประชาชนกลุ่มเปราะบางอย่างมาก ข้อมูลจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch) ระบุว่า นับตั้งแต่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2557 มีเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 81 คน บาดเจ็บเล็กน้อยถึงสาหัส 445 คน ผู้หญิงเสียชีวิต 431 คน และบาดเจ็บ 1,651 คน (อารีต้า สามะ, 2558) จากข้อมูลพบว่าส่วนใหญ่เสียชีวิตจากการถูกยิงโดยอาวุธปืนและการวางระเบิดในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ใช้สอยสืบเนื่องจากพื้นที่สาธารณะ

สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อผู้หญิง ในส่วนของผลกระทบโดยตรง คือ การสูญเสียชีวิต การได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ เกิดบาดแผลทางใจ (trauma) หวาดกลัว เกิดความเครียด วิตกกังวล รู้สึกไม่มั่นใจและไม่ปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน การสูญเสียทรัพย์สิน สูญเสียสมาชิกหรือผู้นำครอบครัว เป็นหม้าย และต้องกลายเป็นผู้แบกรับภาระในการดูแลครอบครัวในทุกๆด้าน ในส่วนของผลกระทบโดยอ้อม คือ ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้หญิงไม่ได้เป็นเพียงลูกหลงจากความรุนแรงในพื้นที่สาธารณะ หลายครั้งพบว่าผู้หญิงกลายเป็นเป้าสังหาร เพื่อให้เป็นเหตุสะเทือนใจนำไปสู่การยกระดับการต่อรองทางการเมืองของคู่ขัดแย้ง เช่น การยิงและเผาผู้หญิงในตลาด การยิงผู้หญิงและตัดคอ/หรือเผากลางถนน เป็นต้น

มีข้อสังเกตว่า เรื่องพื้นที่ปลอดภัยกับเป้าที่เป็นประชาชนหรือพลเรือนนั้น มีส่วนอย่างสำคัญในการต่อรองทางการเมืองของคู่ขัดแย้งทุกฝ่าย จักเห็นได้ว่า หลังการลงนามการริเริ่มพูดคุยสันติภาพ การใช้ระเบิดในพื้นที่สาธารณะ พื้นที่เศรษฐกิจ และฐานทหาร พื้นที่ของพลรบมากขึ้น โดยไม่ได้หวังเอาชีวิตพลเรือน (แต่ก็มีพลเรือนได้รับบาดเจ็บอยู่เนื่อง) เพื่อเป็นข้อต่อรองทางการเมือง และการละเว้นเป้าพลเรือนน้อยลงอย่างมีนัยยะ จนกระทั่งการชะงักการพูดคุยสันติภาพ หลังจากเดือนธันวาคมปี 2556 จนกระทั่งหลังรัฐประหาร 2557 พบว่า ผู้หญิงและพลเรือนกลับมาเป็น "เป้าสังหาร" เพื่อเพิ่มการกดดันทางการเมืองอยู่หลายครั้ง

นอกจากผู้หญิงเป็นเหยื่อความรุนแรงโดยตรงจากสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยกำลังอาวุธดังกล่าวแล้ว การทำร้ายประชาชนหรือพลเรือนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสู้รบซึ่งผู้สูญเสีย บาดเจ็บ และบาดเจ็บสาหัสที่นำไปสู่ความพิการส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย "ยิ่งสูญเสีย ผู้หญิงยิ่งแบกรับภาระ" ที่จะต้องเยียวยาจิตใจตนเอง และต้องลุกขึ้นมาใช้ชีวิตในการเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว และเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน การสูญเสียการบาดเจ็บของพลเรือนไม่ว่าใครในพื้นที่สาธารณะยิ่งทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ให้รอดมากขึ้น

ความหมายและความสำคัญของพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิง

พื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันในชีวิตประจำวัน เพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น ตลาด ถนนหนทางที่ใช้สัญจรไปมา โรงเรียน โรงพยาบาล ศาสนสถาน สวนสาธารณะ เป็นต้น สำหรับผู้หญิงแล้วพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่มีคุณค่าและความหมายต่อผู้หญิงมาก เพราะนอกจากจะมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้หญิงและมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและค้ำประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอีกนานัปการ รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงทุกศาสนาจำเป็นต้องใช้งานเพื่อตอบสนองต่อภารกิจของแม่ ภรรยา ลูกสาว น้องสาว ฯลฯ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้) จากเวทีเสวนาเรียนรู้การสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) ในมุมมองของประชาชน เมื่อ 22 ธ.ค. 2558, 08:30 – 16:00 น. ณ โรงแรมอิมพีเรียล นราธิวาส พื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) คือ พื้นที่ที่ปราศจากความรุนแรง หรือยุติความรุนแรง ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งรุนแรงอยู่แล้ว และต้องมีการตกลงกันว่าต้องทำให้เกิดความปลอดภัย รวมทั้งมีการเฝ้าประเมินว่าเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ และคู่มือต้องกำหนดความชัดเจนในประเด็นเกี่ยวกับ 1) เป้าหมายที่จะให้ปลอดภัย 2) พื้นที่ที่จะให้ปลอดภัย 3) ระยะเวลาที่จะให้ปลอดภัย

การสร้างพื้นที่ปลอดภัยจะช่วยยุติความรุนแรงได้บางส่วน ซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยและมีความสุขในการใช้ชีวิตมากขึ้น มีผลให้เศรษฐกิจท้องถิ่นฟื้นตัว นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างขั้นตอนสำคัญของกระบวนการสันติภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในระยะยาวอย่างยั่งยืน

ดร.นอร์เบิร์ต โรเปอร์ส นักวิจัยอาวุโส สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (Center for Conflict Studies and Cultural Diversity; CSCD) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ชี้ว่าพื้นที่ปลอดภัยตามหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (international humanitarian law: IHL) หรือกฎหมายการขัดกันด้วยอาวุธ (law of armed conflict) หมายถึงพื้นที่เชิงกายภาพซึ่งคู่ขัดแย้งที่ใช้กำลังอาวุธได้ยอมรับร่วมกันว่าจะไม่ใช่เป็นพื้นที่ในการต่อสู้ด้วยอาวุธ เช่น ถนน โรงเรียน ตลาด และพื้นที่สาธารณะต่างๆ

จากการระดมความคิดเห็นในเวทีเสวนาแบบประชาชนหรือ ซึ่งผู้เข้าร่วมเสวนาส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 เป็นผู้หญิง อีกประมาณร้อยละ 10 เป็นผู้ชาย ในเรื่อง “เปิดพื้นที่ปลอดภัยด้วยมือสตรีสันติภาพ” ใน 5 พื้นที่ ได้แก่

- (1) เวทีนักกิจกรรมคณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 7 - 8 ตุลาคม 2558
- (2) ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2558
- (3) อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2559
- (4) อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2559
- (5) อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2559

ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนาได้ระบุถึงพื้นที่ต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้หญิงชายแดนใต้ โดยพื้นที่ที่ถูกบ่งถึง ได้แก่ ตลาด ร้านค้า ถนน โรงเรียน มัสยิด วัด พื้นที่จัดงานประเพณีและวัฒนธรรม ป้อม ชรบ. ร้านน้ำชา โรงพยาบาล สถานือนามัย และที่ว่าการอำเภอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้คนมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน นอกนั้นก็ยังมีพื้นที่ทางการเกษตรที่ผู้หญิงใช้ทำมาหากิน เช่น นาข้าว

สวนยางก็ถูกระบุถึงเช่นกัน รวมถึงพื้นที่ส่วนตัวที่เป็นบ้านหรือที่พักอาศัยด้วย ทั้งนี้พื้นที่ที่ถูกเน้นย้ำและให้ความสำคัญสูงสุดในห้าอันดับแรกจาก 5 เวที ได้แก่

- (1) ตลาด ครอบคลุมถึงตลาดนัดและร้านค้าในชุมชน
- (2) ถนน ทั้งถนนสายหลักและถนนสายรอง
- (3) โรงเรียน ทั้งในระดับประถมและมัธยม
- (4) มัสยิด/วัด รวมถึงสถานที่ประกอบศาสนกิจ และ
- (5) ป้อม ชรบ.

ทั้งนี้เพราะสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าและความหมายต่อผู้หญิง ผู้หญิงจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ โดย “ตลาด” ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่ได้รับการระบุถึงมากที่สุดและให้ความสำคัญสูงสุดนั้น เนื่องจากเป็นแหล่งทำมาหากินเพื่อความอยู่รอดของทุกคน เป็นที่ที่ผู้หญิงสามารถประกอบอาชีพ หารายได้เลี้ยงดูจุนเจือครอบครัว ตลาดช่วยให้ผู้หญิงมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ มีอำนาจในการตัดสินใจจ่ายใช้สอย เป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงต้องใช้ประโยชน์เนื่องจากบทบาททางเพศที่ต้องดูแลครอบครัว เป็นแม่บ้านทำกับข้าว ซื้อหาสินค้าส่วนตัว จัดหาสิ่งของจำเป็นสำหรับคนในครอบครัว เป็นจุดพบปะสังสรรค์ เข้าสังคม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลาดนัดเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงสามารถใช้พักผ่อนหย่อนใจ มีความสุข ผ่อนคลาย อีกทั้งตลาดยังเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนหนาแน่น เป็นพื้นที่กลางของผู้คนที่มีความหลากหลายทั้งศาสนา เพศ วัย และชาติพันธุ์

“ถนน” ผู้หญิงมีความจำเป็นต้องใช้ถนนในการเดินทางสัญจรไปมาเพื่อทำมาหากินหารายได้ ประกอบอาชีพ เช่น ไปกรีดยาง ไปทำนา ทำกิจวัตรประจำวัน การไปรับไปส่งบุตรหลานไปโรงเรียน การเดินทางไปยังตลาด ไปโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย การดูแลคนในครอบครัว เดินทางไปยังงานสำคัญ เช่น งานแต่ง งานศพ ไปเยี่ยมเยียนดูแลพ่อแม่ญาติพี่น้อง การติดต่อสื่อสารกันในและนอกชุมชน และการออกกำลังกาย เช่น การปั่นจักรยาน ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงสามารถใช้ในการสื่อสารเรียกร้องหรือรณรงค์ประเด็นต่างๆ ได้อย่างสันติวิธี ถนนที่ปลอดภัยจะอำนวยความสะดวก ให้โอกาส และเชื่อมโยงผู้หญิงได้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตัวเองที่จะเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน

“โรงเรียน” มีความสำคัญเนื่องจากเป็นที่ที่ให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพของเด็ก และสร้างอนาคตให้กับเยาวชนของชาติ ฝึกฝนระเบียบวินัยจริยธรรมและทักษะชีวิต มีเพื่อน เรียนรู้การอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น เป็นสถานที่ที่ช่วยดูแลลูกๆ แทนพ่อแม่ เป็นที่ประกอบอาชีพสำหรับครูหรือคนที่ทำงานในโรงเรียนจะต้องเลี้ยงชีพและมีรายได้หลักจากสถานที่นี่ นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นพื้นที่กลางในการทำกิจกรรม งานประชุม งานเทศกาล งานแข่งกีฬา การเลือกตั้ง เป็นพื้นที่ใช้สอยสาธารณะ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน คนต่างศาสนา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคม

“มัสยิด/วัด” หรือ ศาสนสถาน เป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์และมีคุณค่าต่อจิตวิญญาณของผู้หญิง มีคุณค่าทางจิตใจโดยเป็นที่พึ่งพิงเยียวยาจิตใจ เป็นพื้นที่สอนจริยธรรม ทำบุญ ประกอบศาสนกิจ เป็นที่สงบสติอารมณ์ เป็นที่ที่มีความผูกพัน รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์คนในชุมชน เป็นที่พบปะหารือ แลกเปลี่ยนข่าวสาร เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน และจัดกิจกรรมในงานศาสนพิธีและเทศกาลสำคัญต่างๆ

“ป้อม ชรบ.” เป็นพื้นที่ใช้ดูแลความปลอดภัยในชุมชน คนในชุมชนต้องช่วยกันดูแลและอยู่เวรยามในป้อม ชรบ. หญิงชายหรือคนต่างศาสนาสามารถทำงานร่วมกันได้ สร้างงานสร้างรายได้ ในบางชุมชนป้อม ชรบ. มักตั้งอยู่ในบริเวณอาคารอเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับพัฒนาศักยภาพ แลกเปลี่ยนเรียนรู้/ฝึกอบรม เป็นจุดกระจายข่าวเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ อำนวยความสะดวกและช่วยประสานงานในเรื่องต่างๆ คนในชุมชน

สามารถพึ่งพาขอความช่วยเหลือได้ ช่วยให้ชาวบ้านรู้สึกปลอดภัย บางป้อมที่ผู้หญิงไปทำงานเฝ้าเวรยามมักต้องนำลูกๆไปเลี้ยงที่บริเวณป้อมด้วย ป้อม ชรบ. บางแห่งจึงเป็นสถานที่เล่นของเด็กอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามถือว่ป้อม ชรบ. เป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูง มักตกเป็นเป้าของการโจมตีและเป็นพื้นที่ผู้หญิงซึ่งเป็น ชรบ. ใช้อาวุธเช่นกัน

พื้นที่สาธารณะดังที่กล่าวมา มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างสูงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง บุตรหลาน และคนในครอบครัวซึ่งอยู่ในการดูแลของผู้หญิง² นอกจากนี้ ยังมีการสะท้อนว่าพื้นที่ความรุนแรงที่อิงกับกรอบคิดเรื่องเพศ (gender based violence) ซึ่งทำให้ผู้หญิงไม่ปลอดภัยนั้นมิได้มีเพียงพื้นที่นอกบ้านหรือพื้นที่สาธารณะเท่านั้น หากพื้นที่ส่วนตัว ในบ้าน หรือในครอบครัว ก็เป็นสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้แก่ผู้หญิงด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความรุนแรงจากการต่อสู้ของคู่ขัดแย้งที่ใช้กำลังอาวุธ รวมถึงผลจากโครงสร้างทางสังคมที่ไม่มีความเป็นธรรมทางเพศและวัฒนธรรมอีกด้วย

ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้

ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้ฉบับนี้ เกิดจากการรวบรวมเสียงความเห็น ความต้องการของผู้หญิงชายแดนใต้ที่เข้าร่วมเวทีสานเสวนาแบบประชาหารือในโครงการ “เปิดพื้นที่ปลอดภัยด้วยมือสตรี” ที่ได้มีการจัดเวทีขึ้นรวม 5 เวที ในพื้นที่ต่าง ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้ในที่นี้ ครอบคลุมทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่ขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธและความรุนแรง ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดและทำให้พื้นที่สาธารณะปลอดภัย หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานการณ์ความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธและความรุนแรง มีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ใช้กำลังอาวุธทุกฝ่าย

1. ยุติการก่อเหตุเหตุรุนแรงและปฏิบัติการทางทหารของทุกฝ่ายในพื้นที่สาธารณะ พร้อมประกาศให้เป็นเขตปลอดอาวุธ

พื้นที่ที่ถูกบ่งถึงให้มีความปลอดภัยได้แก่ ตลาด ร้านค้า ถนน โรงเรียน มัสยิด วัด พื้นที่จัดงาน ประเพณี นาข้าว สวนยาง ป้อม ชรบ. ร้านน้ำชา โรงพยาบาล สถานีอนามัยและที่ว่าการอำเภอ รวมถึงบ้านหรือที่พักอาศัยด้วย ทั้งนี้พื้นที่ที่ถูกเน้นย้ำและให้ความสำคัญสูงสุดในลำดับแรกเป็นพื้นที่สาธารณะประกอบด้วย (1) ตลาด (2) ถนน (3) โรงเรียน (ในระดับประถมและมัธยม) (4) มัสยิด/วัด รวมถึงสถานที่ประกอบศาสนกิจ ซึ่งคณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ต้องการให้ผู้ใช้กำลังอาวุธ “ทุกฝ่าย” ต้องยุติการก่อเหตุรุนแรงและปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่สาธารณะดังกล่าว พร้อมประกาศให้เป็นเขตปลอดอาวุธและให้พื้นที่สาธารณะ ตลาด ถนน โรงเรียนและสถานที่ประกอบศาสนกิจเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงและพลเรือนได้ใช้ประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้เหตุร้ายหรือปัจจัยเงื่อนไขที่จะทำให้แต่ละฝ่ายใช้เป็นข้ออ้างก่อเหตุรุนแรงได้ ต้องไม่ให้เกิดขึ้น เช่น ฐานที่มั่นทางการทหารต้องไม่ตั้งในสถานที่สาธารณะที่เป็นที่สำหรับพลเรือน หรือตั้งฐานให้มีระยะห่างจากสถานที่สาธารณะ เพื่อไม่ให้เป็นเป้าโจมตี ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กผู้หญิง และประชาชนทั่วไป ที่เป็นพลเรือนได้

² โปรดดูรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “เปิดพื้นที่ปลอดภัยด้วยมือสตรีสู่สันติภาพ” โดยคณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้

การนำแนวคิดในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาเป็นแนวทางเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งกำหนดการคุ้มครองต่อประชาชนทั่วไปหรือพลเรือน ซึ่งมีได้มีส่วนเกี่ยวข้องในความขัดแย้งโดยตรง เป็นสิ่งที่คู่ขัดแย้งต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าขณะนี้รัฐบาลไทยยังไม่ยอมรับว่าความขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยอาวุธ (armed conflict) ก็ตาม

2.แสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยวิธีการทางการเมือง และให้นำประเด็นพื้นที่สาธารณะปลอดภัยของผู้หญิงเป็นวาระสำคัญในการพูดคุย

ขอให้คู่ขัดแย้งเดินทางมากระบวนการพูดคุย และแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีการและกระบวนการทางการเมือง โดยสองฝ่ายควรนำประเด็นพื้นที่สาธารณะปลอดภัยของผู้หญิงเป็นวาระสำคัญในการพูดคุย เพื่อให้ข้อเสนอดังกล่าวเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

3.เปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงภาคประชาสังคมได้ทำงานอย่างปลอดภัยและเป็นอิสระ

นักกิจกรรมภาคประชาสังคมที่ลงพื้นที่ทำงานในพื้นที่เสี่ยงรวมทั้งประเด็นเสี่ยง ต้องพบกับความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ ถูกติดตาม จับตา ถูกมองอย่างมีอคติ หรือบางกรณีถูกข่มขู่คุกคามจากคู่ขัดแย้งทั้งหน่วยงานความมั่นคงและผู้เห็นต่างจากรัฐ จึงสร้างความกลัว ความกังวลใจ ความไม่มั่นคง และความรู้สึกปลอดภัยในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีการแทรกแซงการทำงานที่ทำให้ขาดความเป็นอิสระ ทั้งๆที่บทบาทการทำงานของผู้หญิงภาคประชาสังคมที่ผ่านมาเกิดประโยชน์แก่ประชาชนและทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้านสันติภาพหรือสันติสุขให้ก้าวหน้า การช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและเยียวยาโดยไม่เลือกฝ่าย การเชื่อมประสานและคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่างๆโดยแนวทางสันติวิธี การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้มากขึ้น การตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่นำไปสู่การลดเงื่อนไขการก่อเหตุ รวมไปถึงการช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เป็นความเดือดร้อนของคนในชุมชน จากปัญหาปากท้องของคนในครอบครัว/ชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานภาครัฐและฝ่ายความมั่นคง

มาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะ

เพิ่มและปรับปรุงมาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะโดยเฉพาะจุดเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยและกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่มากขึ้น

ตลาด: มีการจัดวางระเบียบของตลาดทั้งการจอดรถ ทางเข้าออกของตลาด มีการวางจุดตรวจเป็นระยะ แต่จุดตรวจเหล่านั้นควรมีระยะห่างพอสมควรกับตลาด ติดตั้งกล้องวงจรปิดที่มีประสิทธิภาพทั้งในบริเวณตลาดและที่จอดรถ มีการจัดประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาความปลอดภัยในตลาดอย่างสม่ำเสมอ

โรงเรียน: ลดจำนวนเจ้าหน้าที่คุ้มครองครู เมื่อปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองครูแล้วควรกลับไปพื้นฐานและไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียน เปิดช่องทางให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสสื่อสารถึงความกังวลใจต่อการคุ้มครองโรงเรียนโดยเจ้าหน้าที่ทหาร ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดูแลความปลอดภัยของโรงเรียนมากขึ้น จัดทำป้ายรณรงค์ให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย ปลอดภัยความรุนแรง ตั้งฐานที่มั่นทางการทหารหรือด่านตรวจโดยมีระยะห่างจากบริเวณโรงเรียน

ถนน: ติดตั้งกล้องวงจรปิดและไฟสว่างในจุดเสี่ยง ลดการลาดตระเวนตามถนน ให้เจ้าหน้าที่อยู่ประจำที่ฐานมากขึ้น ตั้งฐานในบริเวณที่ห่างจากถนนมากขึ้น ให้ อส. หรือ ชรบ. ดูแลรับผิดชอบความปลอดภัยบนท้องถนนมากขึ้น แบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบโดยอิงกับพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน และมีการประเมินผลการดูแลความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

มัสยิด วัด สถานที่ประกอบศาสนกิจ: ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ประกอบศาสนกิจ แต่สนับสนุนให้คนในชุมชนช่วยกันสอดส่อง มีส่วนร่วม และมีศักยภาพในการดูแลรักษาความปลอดภัยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ผู้หญิงและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหูเป็นตาดูแลความปลอดภัย มีการตรวจการเข้าออกบริเวณมัสยิดหรือวัด

สำหรับ ป้อม ชรบ. : ข้อเสนอจากเวทีให้เพิ่มป้ายบอกจุดสำคัญ ให้ ชรบ. รับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยในพื้นที่มากขึ้น โดย ชรบ. เป็นคนในพื้นที่เอง มีการประเมินการทำงานชุด ชรบ. อย่างสม่ำเสมอ จัดหาอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ เช่น วิทยุสื่อสาร กล้องวงจรปิด อุปกรณ์กระจายเสียง กรวยไฟกระพริบ ไฟฉาย แผงกั้น ฯลฯ จัดอบรมพัฒนาศักยภาพ พื้นฟูองค์ความรู้ในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ การปฏิบัติภารกิจประจำวัน และการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน มีการอยู่เวรยามตลอด 24 ชั่วโมงและรายงานความคืบหน้าเป็นระยะต่อคนในชุมชน เช่น การรายงานผ่านกลุ่มไลน์ หรือเสียงตามสาย เป็นต้น

กรณีป้อมชรบ. คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ เห็นว่าเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นเป้าหมายการโจมตีหรือปล้นอาวุธของผู้ก่อเหตุ ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อเสนอเพิ่มเติมด้วยว่าป้อมชรบ. ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่แยกออกไป ไม่ควรสร้างอยู่ในบริเวณหรือตั้งใกล้กับสถานที่สาธารณประโยชน์ของคนในชุมชน เช่น อยู่ใกล้อาคารเอนกประสงค์ หรือศาลาประชาคม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนที่มาทำกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าวพลอยมีความเสี่ยงไปด้วย

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อชุมชน กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายภาคประชาสังคมชายแดนใต้

1.สนับสนุนให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยของผู้หญิง

ร่วมกันสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงทั้งในพื้นที่ของการทำงานเคลื่อนไหวทางสังคมและการทำงานขับเคลื่อนสันติภาพ ตระหนักรู้และเห็นความสำคัญเรื่องความรุนแรงอันเกิดจากความแตกต่างทางเพศ (gender-based violence) ในพื้นที่ของการทำงานในระดับกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นพันธมิตรและช่วยหนุนเสริมให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานของผู้หญิงในพื้นที่เสี่ยง และช่วยผลักดันให้ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้เป็นวาระสำคัญที่คู่ขัดแย้งต้องรับพิจารณานำไปสู่โต๊ะการพูดคุย

2.สนับสนุนบทบาทของผู้หญิงในกระบวนการสร้างสันติภาพ

เปิดพื้นที่/หนุนเสริมบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในการทำงานในชุมชน กิจกรรมเพื่อสังคมชายแดนใต้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ โดยให้ความสำคัญกับมิติหญิงชาย (gender) และความเท่าเทียมระหว่างเพศ (gender equality) และบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในการขับเคลื่อนสันติภาพ

3.มีส่วนร่วมและช่วยกันพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะตามบริบทพื้นที่

ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา กลุ่ม/องค์กรภาคประชาสังคม เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะมากขึ้นตามบริบทพื้นที่ เช่น ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการดูแลความปลอดภัย

ของตลาด มีส่วนในการคิดหรือออกแบบมาตรการในการดูแลความปลอดภัยในชุมชน จัดเวรยามดูแลความปลอดภัยบริเวณโรงเรียน และสถานที่ประกอบศาสนกิจมากขึ้น เป็นต้น

ข้อสรุป

ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่สาธารณะปลอดภัยสำหรับผู้หญิงชายแดนใต้ เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของผู้หญิงจากหลากหลายกลุ่ม/องค์กร ที่แม้จะมีความคิดความเชื่อ การทำงาน และภูมิหลังที่แตกต่างกัน แต่เห็นพ้องกันว่าสิ่งสำคัญที่สุดในช่วงเวลานี้คือ “ความปลอดภัย” และเป็นสิ่งที่ผู้หญิงรวมถึงสมาชิกในครอบครัวและชุมชนทุกคนต้องการ ข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้ คือ พลังและเสียงอันมั่นคงขอพระธรรมของผู้หญิงที่ต้องการเรียกร้องต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ใช้ความรุนแรงและใช้กำลังอาวุธทุกฝ่าย ให้เกิดความตระหนกอย่างจริงจังในการร่วมกันสร้างพื้นที่สาธารณะปลอดภัยให้แก่ผู้หญิงและทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่หลัก เช่น ตลาด ถนน โรงเรียน และมัสยิด/วัด ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มีคุณค่าและมีความหมายอย่างยิ่งต่อชีวิต อัตลักษณ์ และจิตวิญญาณของผู้หญิงชายแดนใต้ อันครอบคลุมถึงผู้หญิงทุกวัยทุกศาสนา ทุกภาษา และทุกชาติพันธุ์ในพื้นที่แห่งนี้ คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอนี้จะได้รับการ “รับฟัง” และพิจารณาข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจากทุกฝ่าย เพื่อลดความสูญเสียอันจะเกิดขึ้นต่อผู้หญิงและสมาชิกในครอบครัวของเราด้วยกัน

อ้างอิง

คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้. (2558). แลกเปลี่ยน ฉบับที่ 2 เนื่องในโอกาสวันยุติความรุนแรงต่อสตรีสากล เรื่อง ข้อเสนอว่าด้วยพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง. 25 พฤศจิกายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา. เอกสารคัดสำเนา.

คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้. (2558). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “เปิดพื้นที่ปลอดภัยด้วยมือสตรีสู้สันติภาพ.” เอกสารถ่ายสำเนา.

ฐิตินบ โกมลนิมิ. (2558, ธันวาคม 12). “คณะทำงานวาระผู้หญิงชายแดนใต้ผลักดัน ‘พื้นที่กลางผู้หญิงสร้างสันติภาพ’.” <http://prachatai.com/journal/2015/12/62927>. สืบค้น 10 เมษายน 2559.

รายการนักข่าวพลเมือง. (2558, พฤศจิกายน 25). “ตอน สร้างพื้นที่ปลอดภัย.” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

รายการนักข่าวพลเมือง. (2558, ธันวาคม 2). “ตอน พลังผู้หญิงรณรงค์ยุติความรุนแรงชายแดนใต้.” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

รายการนักข่าวพลเมือง. (2558, ธันวาคม 31). “ตอน ผลกระทบจากการไม่มีพื้นที่ปลอดภัย.” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ Thai PBS.

โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้ (DSJ). (2558, ธันวาคม 28). “รู้จัก ‘พื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) ในกระบวนการสันติภาพ’ เรียนรู้จากสนามจริงสู่ปาตานี/ชายแดนใต้.” <http://prachatai.org/journal/2015/12/63197>. สืบค้น 10 เมษายน 2559.

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2557, มกราคม 8). “สรุปสถิติผลกระทบจากความรุนแรงต่อ "เด็ก" ที่ชายแดนใต้ในรอบ 10 ปี.”. <http://www.deepsouthwatch.org/node/5168>. สืบค้น 10 เมษายน 2559.

อัมพร หมาดเด็น. (2559). มุสลิมกับเพศสภาพ กรณีศึกษาไกลสหประชาชาติกับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในฐานะผู้สร้างสันติภาพ. นำเสนอในการประชุมวิชาการประจำปี ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 11 มีนาคม 2559.

อารีต้า สามี. (2558, พฤศจิกายน 24). “เครือข่ายผู้หญิง 23 องค์กรเรียกร้อง “พื้นที่สาธารณะปลอดภัย” ในวันยุติความรุนแรงต่อสตรีสากล.”. <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/7809>. สืบค้น 10 เมษายน 2559.

อารีต้า สามี. (2558, พฤศจิกายน 25). “3 ข้อเสนอต่อคู่เจรจา” ขอพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัย ถนนตลาด โรงเรียน มัสยิด วัด.”. <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/7810>. สืบค้น 10 เมษายน 2559.